

da bi se uredilo. Že zelo dolgo čakam, da bi se kaj uredilo. Že ves čas čakam, da bi se nekaj uredilo.

»Nočem te obremenjavati, Mateja.« Pogledam ga. Noče me obremenjevati. Tudi jaz nočem. Nočem, da rešuje moje probleme – ki so povezani z njima.

Nočem, da se sekira. Nočem težiti.

»Tudi ti si svoboda,« reče. Mogoče zato včeraj ni prišel k meni. Ko je bil v sranju. Ko se ni smejal in ni govoril. Ko je bil na dnu.

Ker me ni hotel obremenjevati!

V tej igri res ni nobenih pravil več.

Andrej
Lutman

Štirje lirski zapisi

ZBIRALEC

Ne vem več, kóliko jeseni vozim kamenje na hrib. Zidam palačo z velikimi, svetlimi okni.

V vozičku iz starih desak, ki jih je reka prejšnjo poplavo prinesla prav do mostu, so motni skupki zrnja, ki ga posebno zadnji čas vztrajno nabiram. Meni prirojeni domet poljubno manjšam in širim ter tako nabere kupček najrazličnejših kosov granita, marmorja,

največ pa navadnega apnenca. Na liste, strgane iz časopisa, si zapišem vsak kos posebej. Ti podatki mi pomagajo pri gradnji poslopja. Izredno pomembna je struktura kamna, seveda pa tudi čas in kraj spočetka. Sem izvedenec z ostrim očesom in refleksno presojo.

Spominjam se fanta s podobnimi sposobnostmi, ki je zbiral brezzobe znamke. Nekoč mi je dejal, da bo napisal esej o brezzobih nalepkah na pismih. Nisem ga utegnil zaslediti. Najverjetneje je bil razprodan. Tudi fanta ne videm več.

Po osmih žepih, kolikor jih imam, se mi valja brez števila zapiskov in skic. Na dnu žepa včasih odkrijem celo majhne kamne. Zapiske, da, tudi drobce kamnov mnogokrat vržem preč. Nato se skesam, iščem in znova urejum.

Navsezadnje sem zelo zaposlen. Da bi si vzel čas za sanjarjenje, mi le redko pride na misel. Pri vsem skupaj pa se najbolj čudim, da moje zastavljeno delo sploh ne napreduje. Trudim se, potim, a ne pomaga.

Najprej sem pomislil, da sem prešibak in preutrujen za tako delo, ki po določenih merilih spada med težaška. Prepričal sem se, da nisem. Še vedno lahko pet ur nepretrgoma sedim na stolu in gledam v konice prstov. Kot pred leti, ko sem začel delo. Tudi hrib, na katerem zidam, ni vzrok zaostanka, saj je skoraj položen. Nato sem se domislil. Stehtal sem kamenje. Moja najpomembnejša ugotovitev se glasi: Apnenec je brez teže, teža ostalega kamenja je zanemarljivo majhna.

Še danes mučim možgane in razmišljam, kaj je vzrok krize. Ne morem in ne morem se domisliti. Razmišljam in opazujem pajke, ki pletejo mreže po hribu, po vozičku in celo tako so predrzni, da mi lazijo po telesu, puščajo za seboj sluzavo nit in me nesramno žgečkajo.

PA?

Pa to je tako, kot bi bil šel po ulici, kot vedno bi bil premikal nogi. Zelo hitra hoja z vetrom v hrbtu, da suknja frfota, pa roki na zatilju prekrižam, pa hodim po cesti kot vedno.

Rad bi bil videti pomladno sproščen. Suknja je pomladna, mi je rekla zadnjič Sora; naj ji bo tako ime, ker je eksotična, pa ker Sore še nisem videl. Če bi jo že bil videl, bi se je sigurno spomnil, kajti rek pa res ne pozabim. Tudi jaz sem ji pohvalil suktnjo, iz navade, kot je bila navadna tudi njena suknja. Kakor hitro sem izrekel pohvalo, ki ni bila iskrena, da bi nekako nadaljeval pogovor – pa se je pogovarjanje nehalo.

Zastanek v hoji, ko se ji ne prepuščaš več, pa želiš nekaj narediti iz te vedno iste hoje. Hočem nekam iti, pa postane hoja neko premišljeno in nevrotično cepetanje z nogama. Pridem pa prav tako nikamor. Tako se je pogovor nehala, pa dva nasmeška, pa je odšla drugam, morda komu drugemu pohvalit suktnjo. In tako obstanem v hoji, vse veselje me mine, pa zahodim v kakšno gostilno in opisani tip hoje je pri koncu.

Čez točno določen, vedno enak čas spet hodim, premikam noge v povsem drugačni hoji. Zavedam se vsakega koraka, vsakega delca hoje. Le tako spet kam pridem. Po navadi na izhodiščno mesto prejšnje hoje. Tedaj se pa zares nasmehnem, kot se nasmehnem večno znanim, do obupa poznanim dejstvom; da se ne spravim v slabo voljo, se zasmejem. Točno to sem se naučil: smejati se, no, če sem skromen, nasmehniti se. Ni to tisti smeh, ob katerem prav na vse pozabim, pač pa smeh, ko se zavedam, da se moram nasmehniti, drugače zna biti še slabó.

Zgodi pa se, prav pogosto, da me kakšen človek ustavi. Tedaj pač ne premišljam o postanku, ampak se zazrem v motnjo. Nekako mi ni všeč, če moram stati na istem mestu, pa ga povabim s seboj. Redko mi uspe, da nimam uspeha.

Tako temu bitju, ki je ženska, rečem, če tudi ona hodi. Prav blesavo me pogleda, pa vpraša, če imam spet mačka, pa se ji zasmejim, tokrat

s tistim posebnim smehom, ki je podoben predenju mačk. Ne, se zlažem, pač pa sem pravkar premišljeval o hoji, pa sem te hotel vključiti v svoje razmišljanje s tem, ko sem te povabil v hojo. Morda bova skupaj kaj pametnega shodila, še pristavim v izziv.

Ja, tudi jaz hodim, skoraj tečem, mi bolj zakliče, ker sem hojo krepko pospešil, ona pa se trudi, da bi me dohitela, in šele tedaj spustim roki z zatilja, da jo lahko primem za roko. Tudi ona ima vlažno, da se lahko še bolj sprostim in še pospešim hojo.

Nikar tako hitro, soparno je, dahne. Nič zato, modrujem, dež se bo krasno prilegel. Nič ne reče. Še bolj si stisneva roki, in če pretiravam, trdim, da je švic kar kapljal od najinih stisnjenih rok, tako v sredi med nama. Njen del kapljic je bil švic preveč oblečenega telesa, moje telo pa je dajalo kapljicam alkoholni nadih. Moral bi se stuširati, pomislim, pa jo zavoham in spet sem še bolj sproščen. Sklepam, da zaudarjam, pa vendar še ne. V tako toplem razpoloženju prideva do kontejnerja s sladoledi, pa brez nepotrebne čukanja zahodiva dalje vsak s svojim ježkom v ustih.

Točno vem, kaj me prešine, da ji položim svojega ježka na mehko kožico tistega dela vratu, ki prerašča v uho, da me pogleda z začudenjem, ki očara. Jaz pa hitro obližem ošvicani del ježka, pa še belo liso na njeni koži. Spet pretiravam, da reče: Točno vem, da imaš mačka. Sol ti prija. Samo tvoja, se branim, pa: Kurc, pa taka literatura! pomislim in skupaj se zasmejeva s tistim smehom, ki ga ne bi znal opisati bolje, kot da rečem, da je neopisljiv, na trenutke kar nepopisen: tako z ježkom v roki, kot na televiziji, pa hodiva, da spet vse skupaj bolj približam hoji.

Kaj ne bi malo posedela, rečem, ko zagledam klop pod nama. Ja, pa še v senci je, hitro skoči nanjo, da me kar potegne s sabo. V posvečenem hrupu vozil polžijeva ježka, si malce pretegujeva noge po poplujanem asfaltu, sem pa tja se pogledava, nasmehneva in nama je kar fino, da ji spustim roko. Z drugo roko popolzim po njenem licu, da nekako otremljivo z njene razgrete kože. Nagnem se ji k uhlju, pa ji zašepetam nekaj besed vanj in jo poljubim v mečico. Skoraj v istem trenutku me prime za roko, res ni pomembno, katero, in zaženeva se v tek med ljudi, da se nama bedasti umikajo; tako sva razigrana, pa bi skoraj pozabil pripomniti.

Tečeva skozi rdeče semaforje, čez most, v senčnate predele mesta. Na polnem postajališču za trolo se v teku objameva, kar zlepliva se v mlačnem švicu. Kotaliva se med ljudmi, včasih nama uspe, da se poljubiva, bolje rečeno: obliževa, pa tudi jezika se lepita, ko se zakadiva v temačno vēžo. Vlaga vēže je najina vlaga teles in jezikov in udov; tako blizu sva drug v drugem, da bi doživel nepozaben šok, ko bi od nekje prišla hišnica, pa bi mi zarila metlin ročaj v rit. Zlahka bi šel globoko vame, tako vlažno je vse skupaj, pa se to ne zgodi. Le kurc postane ročaj mojemu telesu v njeni prešvicani roki, ki je bolj in bolj prešvicana, in ko postane vēža sončna kot še nikoli, se švic roke združi s švicem kurca, ki kot dež poškropi v soparo dne.

Šele zdaj se zavem, da sopem v njena usta, ki pa jih ne osušim, kot bi si prav lahko mislil, kar mi dokažejo, ko se zagrižejo vame in moja vanje.

Tedaj začutim, da mi je spustila ročaj. S prešvicanimi prsti se me dotakne na tisto že opisano mesto, kamor sem ji bil položil ježka, da začutim lepljiv božljaj, nato pa njen jezik, ki mi ga je bila izpulila iz ust.

Vedno sem bila za kontre, reče, ko leživa na travi ob reki, pa ne bom opisoval hoje od tukaj do tja zaradi tistega že znanega izreka: Pa kurc, pa taka literatura!

OGLJENI VITEL

Na planem koticu prenapolnjene stavbe kot ironija stoletij sameva, osameva Olga. Ni ji mar za nerazložljive, željne dlake, dolge dlake živih sanj, ki ji ščemijo po koži. Voljna je, o nevedna.

V zrcalu sivega vrtinca odseva pregrada slonjih oklov. Ko skeleti bingljajo, neslišni.

Sloní, Olgica, s kolesom podpira svod neba, Atlasova hči. Igrivo pozvanja s kratkimi, ogljenimi lasmi, laski. Ognjene oči. Z modrimi prsti blodi v smehu in pozdravlja metulje, vešče. Dneve in noči, odkar jo poznam. Ej, Olga! poželjna si v mraku pijane lune, o, sestra muz. Kot mušnica se okinča z zarjo.

Vsak las, bronast meč, si počese v slonovih mrtvaških zrklih. Z mamljajočima se rokama pozove sence jutra, sence otožnih večerov, večne bojevnike. Sledijo ji v ritmu dojk, vek, nog. Hoja v orkanu. Na ramo se ji obeša zarjaveli žerjav, plahuta z železjem. Jahhhh, zašepeta, da se podirajo drevesa in zagorijo sveče v sobi, pred ogledalom pekla.

Nasmehne se in s koničastim sekalcem prestreže pogled vojaka, obsojenega na mojo podobo. Imam jo v očeh, mislih, mori. Le sloní in se prelestno smeje. Olga, nočna ljubica.

Ko razpre krila krika, da vztrepetajo kamnite oči malikov, da se posuši studenec žive vode, da časovniki sipljejo pepel, poletí v gluho deželo severnega sija in si vzame ledeno krono zmedenosti. Smrtni bliski razbijejo tihožitje samotnih ljuljk, razkoljejo grozd upanja. Na zlati svinji odkrohoče, o, muza opoja, nad zmožnost celic, nitk, v deželo obupa.

S spodvito glavo, pod brado mi mami roki, da začneta iskati krinke morale, zakrpane cvetove. Položi mi dlan v kostni mozeg in mi razblini misli na jutri, spomin na zdaj. Oglate prste pomočim v medico Venere, ol narodov. Ogenj neder mi ožge telo do oglarjeve kope. Sama zahaja v ulico, ki se konča v Favnovi flavti. Ulica zobatih, bradavičastih sten, posuta z ugaslimi kandelabri, me vodi v trebuh oblakov, v steklenice mrčesa. Španski škornji me objamejo in zdrobijo v sončni pesek. O, Olga, slepa Vida.

Dežela vina in kačjih listov obdaja veščo, božansko čarovnico. Jalova gosienca škropi preprogo z zrnjem volčjih jagod, ko zajaha svinjo zlata in poletí v zrcalo fosfornega jezera. Posreba žar, zor kresnic in s kometom uničenja v laseh izbira žrtev, da migotajo luči v izbi razbojnikov, volkov z vzhoda. V prepričanju odrešitve razgalim tempelj žrtev, tempelj odtekanja, ko v obrazu Olge zažari ogledalo bingljajočih, neslišnih skeletov, se

pred nama zabliska dežela severnega sija, z levico grabim v deželo obupa, dežela vina in kačjih listov me podoji s slutnjo smrti, večkratnosti. Vsenaokoli tekajo večni bojevniki, fosforno jezero mi raztaplja noči in potoneva v žrmlje teles, stiskala duha. Svetloba kometov ne predre poljan in jas razpadajočega mrčesa, prelestnih ôs. Božanska muza groze mi z nežnostjo Olge potrže ude, da hropem v kapljice, v slino žerjavov, samorodnega železa. Dih mi plane, skoči iz razritih žil, bliski Zadnje sodbe me posrebajo v spermo posušene trave, da se razblinim v lug cipres, v veter puščav Tibeta. Kožo mi krijejo gobe, kosmiči Sodome. Kot zastrupljen klovn padem na žeblje fakirja, v žerjavico pekla, ogenj prekletih.

V petju rdečih podgan, v ogledalu usode, popadajo okli mrličev, polarni sij žari v očeh Olge, ko na zlati svinji jezdi nad gozdom blaznih, kjer ji spletemo oltar iz niti in kristalnih skupkov, školjk pozabe. S slepimi telesi krilimo v veje posušenih vrb, da glorija upornih angelov požge Sion. Napoteni smo v večno Sodomo, pijani fosforja, željni vina, kač; šepajoči svečeniški pekla.

LUNA IN TRTA

Ob večerih razživi sol sonca in vinska trta požene vitice h kraju lune. Opijam se in čutim točenje ljudskega odmiranja. Izza glave, telesa, mi priplapolajo svetinje in njih goreči temelji. Bi živel v raju dolgočasia in čakanja na mavrične metulje; na sluteče, preteče, ki me ne prevzame?

Luna in trta, ki zasenči vesoljna prostranstva, globino neba. Med poškopljenimi listi polzi v temo. V morju gričev kresnice kmečkega večera. Temina blagega vetra, prespane nevihte.

Morda tedaj, ko trta ovije luno in prepreči mesečini, da bi grela večše, postanem svečenik, ki mu ni za večnost. Ali pa si podojim luknjice v koži in začnem peti pesem o posušenem močvirju in upor v puščavi. Ne bo več premetavanj rožnatih skeletov, ne perverznih kmečkih deklet. Le še šepet rib in balet topolov. Nič več.

Samo strupi preživijo eksplozijo hotenj, kot da je vse dogovorjeno in vklesano v kristalčke zlomljene skodele. Črepinje trte in popivajoča luna. Nočem spet, še enkrat, znova.

Tako obmirujem v naslanjaču zaprtih rok in gledam list trte, ki žari mesečino.